

Příklad č. 23-5

Z výše řečeného je zřejmé, že v dané ekonomice nejsou pravděpodobně plně využity všechny dostupné výrobní faktory. Vyděme tedy z této domněnky a předpokládejme, že se námi analyzovaná ekonomika nachází pouze ve stavu vnitřní rovnováhy, s rovnovážným důchodem ve výši 1 581,39 jednotek a s rovnovážnou úrokovou mírou 18,25 %, přičemž produkční mezera dosahuje hodnoty 1 250 j. Dále předpokládejme, že se vláda v tomto okamžiku rozhodne zvýšit objem finančních prostředků vynakládaných na vládní nákupy statků a služeb, a to o plných 250 jednotek. Otázkou tak zůstává, zda tato fiskální expanze bude dostatečná k tomu, aby se daná ekonomika dostala na úroveň potenciálního produktu.

Vzrostou-li v dané ekonomice vládní výdaje za statky a služby o 250 jednotek, pak se tento růst musí zákonitě promítnout do růstu agregátní poptávky, což na trhu statků a služeb vyvolá krátkodobou nerovnováhu v podobě převisu agregátní poptávky nad agregátní nabídkou. Tento převis se na straně firem projeví neplánovaným čerpáním zásob, na což budou nuceny reagovat zvýšením objemu vyráběné produkce, a to z 1 581,39 na 2 831,39 jednotek, čímž se daná ekonomika dostane na úroveň potenciálního produktu (viz posun ① na obrázku č. 23-8). Na trhu statků a služeb tak bude opět nastolena rovnováha, přičemž nový rovnovážný bod nenalezneme (vzhledem k posunu křivky IS vyvolaném zvýšením vládních výdajů za statky a služby) na původní, ale na nové křivce IS' (viz posun ①). Současně s růstem produkce poroste v dané ekonomice také důchod domácností, což se u těchto ekonomických subjektů projeví v rostoucí poptávce po penězích určených pro transakční účely, která tak vzroste z původních 948,83 na nových 1 698,83 jednotek, tj. o plných 750 j. Zvýšená transakční poptávka po penězích poté vyvolá na trhu peněz převis poptávky po penězích nad jejich nabídkou (viz bod EDM), a tím také tlak na růst úrokové míry, jemuž nebude daný trh schopen odolat. Úroková míra pak vzroste z 18,25 na 27,37 %, tj. o 9,12 procentních bodů (viz posun ②), čímž v dané ekonomice poklesne efektivnosti investic a firmy tak budou nuceny snížit svou investiční poptávku, a to o 136,80 j., tj. z původních 316,25 na nových 179,45 jednotek. S poklesem investičních výdajů dojde v námi analyzované ekonomice také k poklesu agregátní poptávky, což se na straně firem projeví neplánovaným nárůstem zásob a firmy tak budou nuceny omezit svou výrobu. Z výše řečeného je zřejmé, že změna objemu vyráběné produkce zcela jednoznačně ovlivní také vývoj na trhu výrobních faktorů, a tím rovněž výši důchodů domácností, jehož nová hodnota tak bude ve srovnání s jeho potenciální úrovní o 684,31 jednotek nižší (viz posun ③). Ekonomika tak nakonec opět dospěje pouze do stavu vnitřní rovnováhy, jenž je v tomto případě reprezentován bodem E, tj. průnikem křivek IS' a LM. Nový rovnovážný důchod pak nabývá hodnoty 2 147,08 jednotek a nová rovnovážná úroková míra dosahuje výše 27,37 %.

Na základě výše řečeného můžeme tedy konstatovat, že v konečném výsledku fiskální expanze vlády sice zvýšila objem vyráběné produkce, avšak původní cíl, jenž si vláda stanovila, tj. dosáhnout úrovně potenciálního produktu, nebyl ve skutečnosti naplněn. Otázkou tedy zůstává, kde je nutno hledat příčiny tohoto, možno říci, částečného nezdaru. Budeme-li podrobněji analyzovat reakci ekonomiky na fiskální expanzi vlády, dospějeme k závěru, že *hlavním tlumícím prvkem expanzivního účinku fiskální politiky je v tomto případě úroková míra*, resp. dopad jejího přizpůsobení se nerovnovážné situaci na trhu peněz na investiční poptávku. Jak je z výše řečeného zřejmé, přiměje růst úrokové míry firmy k tomu, aby snížily své investiční výdaje, v důsledku čehož vzroste hodnota důchodu pouze na úroveň 2 147,08